

ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
СУМСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ЛІГА СТУДЕНТІВ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ

**ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАБІЛЬНОСТІ ТА
БЕЗПЕКИ СУСПІЛЬСТВА**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 21–22 травня 2015 року)

Суми
Сумський державний університет
2015

РОЛЬ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ У ВИКОНАННІ ЗАХИСНОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ

Новицька М. М.

аспірант кафедри АППФЕБ, Сумський державний університет

Сьогодні перед Україною, як і перед усім світом постали нові небезпечні загрози. З урахуванням важкої економічної та політичної ситуації не слід недооцінювати важливість інститутів національного сектору безпеки загалом і спеціальних служб зокрема. Україна вже зробила висновок – для забезпечення гарантованої безпеки українського народу і держави нам потрібна боєздатна армія і високопрофесійні спецслужби [1, с. 5]. Тільки так ми зможемо зробити Україну впливовою та захищеною державою. У світлі цього, роль Служби безпеки України у виконанні захисної функції держави набуває надважливого значення.

Відповідно до чинного законодавства України, СБУ має статус державного правоохоронного органу спеціального призначення, який забезпечує державну безпеку України. Пошук і протидія реальним внутрішнім і зовнішнім загрозам національній безпеці, вимагають активної дії з боку органів спецслужб. Саме діяльність Служби безпеки України по «захисту державного суверенітету, конституційного ладу, ... законних інтересів держави та прав громадян, а також попередження, виявлення, припинення та розкриття злочинів проти миру і безпеки людства, тероризму, корупції та організованої злочинної діяльності та інших протиправних дій» [2] є надійною гарантією суспільного захисту життя, здоров'я, честі, гідності громадян, їх законних інтересів, забезпечення громадського спокою, охорони майна, створення умов для нормального функціонування держави та її органів, об'єднань громадян, трудових колективів.

Слід зазначити, що певна увага окремим аспектам досліджуваної теми приділена у працях В. Абрамова, В. Білоуса, В. Богдановича, В. Горбуліна, А. Дацюка, О. Дзьобана, І. Завидняка, А. Качинського, О. Ліпкана, Р. Марутяна, О. Масенцова, Р. Мошинського, Н. Нижник, П. Петрова, Г. Ситника та інших дослідників.

Захисні функції СБУ визначені у ряді нормативно-правових актів держави, передусім у Конституції України [3], та законах України «Про Службу безпеки України» [2], «Про оперативно-розшукову діяльність» [4], «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» [5], «Про контррозвідувальну діяльність» [6], «Про державну таємницю» [7], та ін. Слід відмітити особливу роль Закону України «Про основи національної безпеки України» [8], згідно з яким СБУ є одним із головних суб'єктів забезпечення національної безпеки. Не менш важливу роль у забезпеченні, конкретизації і впровадженні законів мають підзаконні акти. Провідне місце серед них займають акти Президента України як суб'єкта, що має широкі повноваження у сфері контролю цього органу та як глави держави, гаранта суверенітету України.

З огляду на вітчизняне законодавство необхідно підкреслити, що діяльність Служби безпеки України у сфері захисту держави може бути поділена за внутрішніми і зовнішніми напрямками дії. На даний час неефективна правова система, незабезпечення належних гарантій безпеки, військовий конфлікт на сході України, а також критична зовнішньополітична залежність національної економіки зумовлюють уразливість нашої держави, послаблюють її роль на міжнародній арені та виштовхують її на периферію світової політики.

Не менш нагальними залишаються і внутрішні загрози національній безпеці. Неefективна державна влада, зростання недовіри до держави з боку суспільства, деформовані демократичні процедури, що штучно стримують процеси кадрового оновлення державних органів, зумовлюють нестабільність і слабкість, а подеколи і неспроможність держави виконувати її функції, передусім у сфері захисту прав і свобод людини та громадянина [9, с. 242]. Крім того, негативним дестабілізуючим фактором є поширення корупції в органах державної влади та органах місцевого самоврядування, що перешкоджає розв'язанню нагальних проблем суспільного розвитку, породжує політичну недолугість, призводить до зростання екстремістських настроїв і рухів, невдоволеності існуючим суспільним ладом, що у стратегічній перспективі може створити реальну загрозу національному суверенітету і територіальній цілісності держави [10, с. 35].

Враховуючи значну кількість проблемних питань, необхідно застосувати комплексний підхід до їх вирішення, тобто реформувати весь сектор безпеки України. На цьому наголошує і Рада національної безпеки і оборони України у Новій редакції «Стратегії національної безпеки України» [11].

Реформування Служби безпеки України має перетворити її з державного органу, що виконує лише каральні функції, інструменту контролю, примусу та сили, – на орган, основним пріоритетом діяльності якого є захист прав і свобод людини та законних інтересів суспільства, демократичний устрій держави, економічний добробут громадян, мир та процвітання України, що суттєво змінить її ролі і місце в системі забезпечення національної безпеки. Також першочерговими кроками щодо вдосконалення захисної діяльності Служби мають бути: 1) забезпечення захисту національних інтересів держави; 2) недопущення порушення прав і свобод людини; 3) виконання прийнятих міжнародних зобов'язань; 4) збереження і розвиток національних особливостей і традицій; 5) підвищення ефективності діяльності та авторитету Служби; 6) збереження професіоналів.

У кризових ситуаціях нова модель функціонування СБУ має забезпечити захист інститутів демократії, а не підміну їх силовими формами впливу. Така реформа не може існувати відокремлено від конституційних процесів, адміністративної реформи та реформи місцевого самоврядування, що в даний час також зазнають кардинальних змін.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Біла книга 2008. Служба безпеки України / Д.Г. Анікін, О.С. Власюк, В.В. Кондратюк та ін. ; керівник автор. кол. О.Ф. Белов. – К. : Ін-т опер. д-ті та держ. безпеки, 2009. – 80 с.
2. Про Службу безпеки України : Закон України від 25.03.1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 27. – Ст. 382.
3. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254 к / 96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
4. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18.02.1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 22. – Ст. 303
5. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю : Закон України від 30.06.1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 35. – Ст. 358
6. Про контррозвідувальну діяльність : Закон України від 26.12.2002 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 12. – Ст. 89.
7. Про державну таємницю : Закон України від 21.01.1994 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 16. – Ст. 93

8. Про основи національної безпеки України : Закон України від 19.06.2003 р. № 964 // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 39. – Ст. 351.
9. Грек М.В. Завдання Служби безпеки України як правоохоронного органу / М.В. Грек // Публічне право. – № 3 (7). – 2012. – С. 240-247.
10. Троцький В.В., Плетньов О.В. Роль і місце Служби безпеки України в системі суб'єктів боротьби з тероризмом (адміністративно-правові аспекти) / В.В. Троцький, О.В. Плетньов // Адміністративне право і процес. – № 3 (5). – 2013. – С. 33-41.
11. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 8 червня 2012 року «Про нову редакцію Стратегії національної безпеки України»: Указ Президента України від 8 червня 2012 р. № 389/2012 // Офіційний вісник України. – 2012. – № 45. – Ст. 1749.